

Europa de Est și România — Calea către prosperitate

Christine Lagarde

Director General al Fondului Monetar Internațional

București, 16 iulie 2013

Pregătit pentru susținere

Bună ziua. Doresc să îi mulțumesc Guvernatorului **Isărescu** pentru frumoasele cuvinte de introducere. Vă sunt foarte recunoscătoare dumneavoastră și guvernului român pentru invitația în încântătoarea dumneavoastră țară.

Îmi face mare plăcere să mă aflu în frumosul oraș București, în prima mea vizită în calitate de director general al FMI. Vizitând orașul și ieri și azi m-am simțit foarte mult “ca acasă”— Bucureștiul este în definitiv denumit uneori ‘micul Paris’! Totuși, ceea ce am remarcat este cât de “acasă” este România în Europa. Aceste două căi sunt și vor fi îngemănate pentru totdeauna.

Drumul integrării europene nu a fost nici scurt, nici ușor. Visul de veacuri de a trăi în pace pe un continent unit a renăscut după cel de al doilea război mondial. Dramaturgul român **Eugen Ionescu** a surprins foarte bine esența acestui lucru atunci când a spus: “Visele și angoasele ne unesc”.

Ideea este simplă – uniți, *toți* europenii pot prospera și înflori. Principiul acesta e valabil și azi, când Europa privește către Est, iar România și vecinii ei către Vest.

România simbolizează țelul unei Europe deschise și cuprinzătoare. România se află în centrul a trei regiuni: Europa Centrală, Europa de Est și Balcanii. Aici, cele trei lumi se întâlnesc nu pentru a se confrunța, ci pentru a se apropia.

Având toate acestea în minte, aș dori azi să vă vorbesc despre trei lucruri:

- în primul rând, contextul global: unde se află azi economia lumii și încotro se îndreaptă ea.
- în al doilea rând, vecinătatea dumneavoastră: cât de departe a ajuns Europa de Est și care sunt lecțiile unei integrări mai profunde.
- în al treilea rând, România și calea prin care va prospera, și nu doar va supraviețui, ca parte a Europei.

I. CONTEXTUL GLOBAL

Deci, unde ne aflăm din perspectivă globală? Săptămâna trecută FMI a publicat prognoza actualizată pentru economia mondială. În mod cert nu voi spune că veștile sunt rele, dar mi-aș dori ca veștile să fi fost mai bune.

Vestea bună este că **pericolele cele mai mari par să fi trecut**. Totuși, există încă multe obstacole pe drumul care duce la o creștere globală puternică și susținută.

Per ansamblu, economia globală ar trebui să crească cu aproximativ 3,1 la sută în acest an, la fel ca în anul 2012. Este un pic mai puțin decât am anticipat acum câteva luni, din cauza a doi factori: continuarea recesiunii în zona euro — acolo unde creșterea este încă pe teritoriu negativ situându-se în jurul a 0,6 la sută — și, de asemenea, o creștere mai mică decât cea preconizată în multe economii de piață emergente.

Cu toate acestea, piețele emergente și economiile aflate în dezvoltare vor fi o sursă de relativă putere pentru economia mondială, înregistrând o creștere de 5 la sută în acest an. Există și alte segmente unde creșterea se află, în general, pe drumul cel

bun. Mă gândesc la Statele Unite — deși puternica austeritate fiscală încetinește și aici creșterea.

Acest tablou este de asemenea umbrit de riscuri, vechi și noi.

Există îngrijorările binecunoscute că situația în Europa ar putea fi mai rea, înainte să devină mai bună , precum și chestiunea încă nerezolvată a plafonului de îndatorare în SUA.

Există de asemenea **riscul ca încetinirea creșterii în piețele emergente să dureze mai mult decât ne așteptam.** Acest lucru reflectă în parte evoluțiile interne, cum ar fi reducerea creditării și constrângerile structurale ale creșterii, dar și factori externi, printre care cererea redusă la nivel mondial și îngrijorările legate de stabilitatea financiară.

Un alt risc pentru economiile avansate dar și pentru cele emergente este **ca turbulența de pe piețe să continue și să se adâncească.** Un aspect esențial pe mai departe este retragerea treptată a politicilor monetare neconvenționale, planificarea atentă și comunicarea clară fiind aici de o importanță critică.

Toată această dinamică are menirea de a ne reaminti ce anume trebuie să se afle în centrul atenției noastre: oamenii, politicile și parteneriatele.

II. LECȚII DIN VECINĂTATE

Aici, în această regiune, dumneavoastră înțelegeți aceste conexiuni. Ele fac parte din istoria acestei țări. Ceea ce mă aduce la cel de al doilea punct important despre care vreau să vorbesc: modul în care experiențele din această regiune în ultimele două decenii pot ajuta la succesul integrării și prosperității de durată pentru toți.

Amintiți-vă cât de departe ați ajuns. Reamintiți-vă transformarea istorică din ultimele două decenii. Zidurile au căzut și s-au deschis porțile către vest, iar țările și oamenii din această regiune s-au schimbat pentru totdeauna. Anul 1989 a fost un punct de răscruce pentru această regiune—și pentru România—deschizând decisiv calea către o economie deschisă, instituții moderne și către îmbrățișarea Europei.

Împreună, integrarea și reforma au condus la o creștere rapidă. Între anii 1995 și 2007, Europa de Est a crescut mai repede decât toate celelalte regiuni de piețe emergente, cu excepția doar a Chinei și Indiei.

Cunoașteți foarte bine această poveste. Țările au mizat pe cartea exporturilor, care au crescut și mai mult pe seama valului de intrări de capital care a urmat.

Desigur, povestea **are și o altă fațetă**. Influxul de capital și creditarea au condus până la urmă la o cerere mult prea mare. Iar politicile fiscale mai degrabă au încurajat decât au ținut sub control ritmul nesustenabil al creșterii. Deficitul de cont curent a ajuns la valori din două cifre în multe țări; în unele cazuri a ajuns chiar la 25 la sută din PIB.

Apoi, **în 2008, a lovit criza**, expunând economiile și popoarele la pierderi grele. Creșterea a devenit abrupt negativă, cu declinuri de două cifre în multe țări.

În prezent, la cinci ani de la începutul crizei, ce-a fost mai rău a trecut. **Majoritatea țărilor din vecinătatea dumneavoastră au revenit pe creștere, iar România se află printre ele.** În acest an

preconizăm că doar două țări, Croația și Slovenia, vor rămâne în recesiune, față de opt anul trecut.

Ce se desprinde de aici? Lecția spune, fără îndoială, să *nu* întoarceți spatele integrării europene.

Da, integrarea aduce riscuri. Aceste riscuri pot fi gestionate. Da, Europa a trecut prin una din cele mai mari încercări din existența sa. Putem și trebuie să facem față împreună acestor încercări. Cred cu tărie în faptul că **integrarea este o mare oportunitate și este viitorul corect pentru Europa de Est.**

Privind dintr-o perspectivă istorică vom putea răspunde la întrebarea: este Europa de Est într-o situație mai bună decât era acum zece sau douăzeci de ani? În mod evident răspunsul este da. Venitul mediu s-a triplat în ultimele două decenii, de la aproximativ 3000 de dolari în 1993 ajungând la peste 10.000 de dolari în prezent.

Dacă ar fi să extrag de aici un mesaj central, este acela că destinul vostru este în mâinile voastre. Puteți exploata forța integrării pentru a obține creșterea durabilă și pentru a crea locuri de muncă.

Cum? Trei lucruri esențiale:

- Unu, ***asigurarea stabilității macroeconomice***. Multe țări au ales calea dificilă de a reduce deficitul fiscal. Am vizitat Letonia acum aproximativ un an. Este un bun exemplu—anul trecut Letonia a înregistrat excedent bugetar față de deficitul de aproape 8 la sută din PIB în 2009. De fapt, cam jumătate din țările din regiune încă au deficit de peste 3 la sută din PIB iar datoria publică a crescut. Este deci important ca țările să se angajeze să continue acest progres.
- Doi, ***asigurarea împărțirii echitabile a poverii ajustării și implementarea altor acțiuni prin care să fie ajutată creșterea***. Politica monetară relaxată a asigurat o protecție importantă în această regiune—și în altele—concomitent cu ancorarea fermă a așteptărilor inflaționiste. Un alt aspect aici este găsirea unei modalități, în pofida reducerilor bugetare, de a consolida plasa de siguranță socială și de a proteja populația vulnerabilă.
- Trei, ***aducerea creșterii la un nivel superior***. În mod cert, creșterea redusă din prezent este în parte ciclică, dar reflectă și obstacolele de natură structurală. Creșterea potențială a încetinit considerabil în regiune după declanșarea crizei, ajungând de la

5 la sută în 2007 la sub 2½ la sută în 2012. Obstacolele pot fi diferite de la o țară la alta, fie piața muncii care nu funcționează foarte bine, fie infrastructura necorespunzătoare sau chiar nefinalizarea procesului de tranziție. Dar regiunea este unită de un scop comun—înlăturarea barierelor către o dezvoltare economică vibrantă și dinamică și înlăturarea barierelor care ar putea împiedica succesul Europei integrate.

III. CALEA DE URMAT PENTRU ROMÂNIA

Dați-mi voie să mă îndrept acum către al treilea și ultimul punct despre care vreau să vorbesc: modul în care România poate fructifica, în perspectivă, oportunitățile.

Căminul și viitorul dumneavoastră este în familia europeană. În același timp, miza României este chiar mai mare, iar România are mai mult de câștigat în comparație cu țările din regiune.

Uniunea Europeană este o piață enormă—destinația pentru în jur de 70 la sută din exporturile României și sursa a peste trei sferturi din investițiile străine directe. Cu toate acestea, este aici mai mult

decât o simplă oportunitate de creștere. Este șansa de a crește bunăstarea poporului român. Cu un venit per capita în jur de un sfert din media UE, multe mai sunt de câștigat.

România este bine plasată pentru a face acest salt înainte.

Țara dumneavoastră are un *vast potențial economic*. Este o sursă potențial abundentă de energie naturală, are o amplasare strategică la Marea Neagră care oferă o perspectivă asupra Europei precum și o forță de muncă energetică și exploatată doar în foarte mică măsură. Participarea la piața muncii, la nivelul de 64 la sută, chiar mai mică în cazul femeilor, este printre cele mai reduse din UE.

România a reușit să-și stabilizeze economia după lovitura grea a crizei. Deși această reușită a presupus luarea unor decizii dificile, țara a preluat controlul problemelor și a reușit o impresionantă răsturnare a dezechilibrelor macroeconomice nesustenabile din anii precedenți. În decurs de trei ani, România a redus deficitul fiscal cu peste 6 la sută din PIB și a ieșit, anul acesta, din procedura de deficit excesiv.

În mod cert, o mare parte din aceste succese constă în străduința cu care România și-a reformat instituțiile și a consolidat procesul decizional în contextul calității de membru UE.

În același spirit, *cooperarea strânsă și parteneriatul* au reprezentat o caracteristică a succesului stabilizării în România. Inițiativa de la Viena este un exemplu excelent al modului în care partenerii din sectorul public și cel privat s-au coordonat pentru a evita retrageri masive din sistemul bancar. Sunt mândră de faptul că FMI s-a aflat alături de România, prin sprijin financiar și tehnic, în toată această perioadă. Așteptăm cu nerăbdare să continuăm pe mai departe acest parteneriat.

Desigur, dedicația și hotărârea *dumneavoastră* au adus România așa de departe. Aceste eforturi au creat o platformă pentru creștere iar eu am convingerea că România poate menține acest curs.

Atenția se îndreaptă acum către **modalitatea de a duce economia la un alt nivel.**

Prioritatea este de a continua *planurile de reformă structurală* pentru a asigura nu doar supraviețuirea, ci înflorirea României înăuntrul Europei.

Meritul țării dumneavoastră de a fi făcut pași importanți în direcția obținerii unei creșteri substanțiale nu trebuie știrbit acum, când sunteți la început de drum.

„Aici vreau să subliniez **transformarea impresionantă legată de liberalizarea prețului la energie**. FMI a publicat recent un studiu pe această temă, iar abordarea României are toate caracteristicile unui model de urmat: liberalizarea treptată a prețurilor, în paralel cu îmbunătățirea bine ținută a asistenței sociale pentru reducerea impactului în rândul populației vulnerabile.

Există însă și **alte reforme care pot sprijini creșterea competitivității și pot conduce România pe o cale neîntreruptă către o creștere mai mare și mai cuprinzătoare**. Care sunt aceste reforme? Reforme care să ajute la crearea de locuri de muncă și la sporirea gradului de ocupare, pe fondul eforturilor de îmbunătățire a protecției sociale pentru cei mai vulnerabili. Îmbunătățirea calității infrastructurii energetice și de transport, de exemplu, prin întărirea viabilității întreprinderilor de stat și asigurarea unui mediu în care sectorul privat să poată investi în acele sectoare care ajută la sporirea eficienței.

Îmbunătățirea climatului investițional nu este doar orientată către sectorul privat. Sunt de asemenea necesare măsuri care vor ajuta România să-și sporească capacitatea de a utiliza în mod eficace fondurile europene pentru eficientizarea investițiilor publice care vor sprijini creșterea.

Mai presus de orice, calea către prosperitate presupune hotărâre. Un lucru pe care l-am învățat din această criză este acela că acțiunile strategice au nevoie de timp pentru a crea schimbare și pentru a genera creștere.

O ULTIMĂ CONSIDERAȚIE

În aceeași notă, vă rog să-mi permiteți să închei cu un ultim gând. Viitorul României se va răsfrânge asupra generației tinere din România, al cărei viitor mai bun sunteți hotărâți să-l clădiți acum, dar și asupra familiei europene din care faceți parte.

În țara dumneavoastră există o zicală: “Unde-s doi, puterea crește”. Sună minunat. Atât caracterul melodios cât și adâncimea înțelesului dezvăluie un lucru foarte profund care caracterizează această țară.

În engleză putem traduce mai general prin ”împreună suntem mai puternici”. Percepem această putere în amestecul armonios al moștenirii latine și slave.

România este, în mod evident, atât unică cât și profund europeană. Ea este membră a familiei europene, dar și a comunității mondiale și își poate mări puterile din ce în ce mai mult.

Mulțumesc. Merci.